

Bernhard Latomus

**ORATIO BREVIS || DE || LVMINARIVM || COELESTIUM OBSCU=||RATIONIBUS ET
DELIQUIIS,|| QVAS ECLIPSES DICIMVS, ET SPE-||ciatim de iliâ, quae 14. die
Aprilis Anno || Christi 1595. in Lunà || contigit,|| ... scholae Neobrandenburgen-
||sis ... || recitare decreverat || M. BERNHARDVS LATOMVS || Scholae ibidem
Prorector.||**

Rostock: Ferber, Augustin d.Ä., 1595

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1041861486>

Druck Freier Zugang

II 6

3298

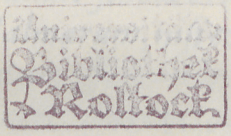
Univ. Buchbinderei
R. Fuchs
Nachf. Paul Zech

ΣΠ 6 - 3298

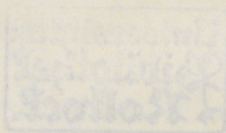

ORBITAE
LUMINARIVM
COELESTIVM OBSERVATIONIBUS
RAPPORTIBUS ET DELIGNATIONIBUS
SOLIS ET LUNAE DICATAE ET
SOLARIS ET LUNARIS
CIRCULI ET ANNI
1784

Prolegomena ad
J. Dominici
1784

ROSTOCK
1784

216-3000

ORATIO BREVIS
DE
LUMINARIUM
COELESTIUM OBSCU-
RATIONIBUS ET DELIQUIIS,

QUAS ECLIPSES DICIMVS, ET SPE-
ciatim de illâ, quæ 14. die Aprilis Anno
Christi 1595. in Lunâ
contigit,

Quam pro consuetudine scholæ Neobrandenburgensis, Dominicâ Palmarum, nisi eodem die aliud impedimentum officij ratio attulisset, recitare decreverat

M. BERNHARDVS LATOMVS
Scholæ ibidem Præceptor.

ROSTOCHII
Typis Augustini Ferberi Junioris,
Anno 99/100
CIC. ID. XCV.

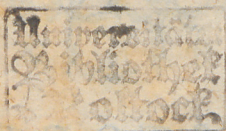

PIETATIS, PRUDENTIÆ,
ERUDITIONIS ET VIRTUTUM
laudibus splendidissimis viris
ILLUSTRIS REIPUB.
VVISMARIENSIS DOMINIS
Consulibus & Senatoribus dignissimis, Dominis meis &
fautoribus benevolentissimis, per-
petuò reverendis.

*Orationem hanc, quæ mihi pro schola nostra legibus
hoc quadrante anni habenda fuit, ad amorem
patriæ & memoriam, quam dum vixero, conser-
vabo perpetuam, qualicumq; modo
declarandum.*

Offero, Dico, Consecro

M. Bernhardus Latomus
Wismariensis.

Reverendi, nobiles, doctissimi, spectatissimi-
miq; viri, Ephori colendi, & adolescen-
tes charissimi, si multis apud vos excu-
sare me vellem, cur hanc Cathedram,
ex quâ haectenus nihil, nisi benè elaboratum ab a-
lijs audistis, ego nunc ad dicendum ascenderim,
cum præsertim meo me pede metiens, eruditio-
nem, eloquentiam, & autoritatem tantam afferre
non possim, quantam officij ratio in me desiderat;
certè actum agerem. Multoq; majori laudi datum
mihi iri existimo, si laudabili hujus scholæ mori,
qui has dicendi partes mihi imponit, morem gef-
sero, quàm si ob nescio quam affectatam modestiæ
laudem munus hoc utile subterfugero.

Non itaq; utar magnificâ & in exordijs usitatâ
mediocritatis excusatione, cum benevolentia &
attentionis aucupio conjunctâ, nec multum præ-
fabor, sed rectâ ad causam ipsam accedam. Cona-
bor autem ea, quæ animos nostros ad divini nomi-
nis & numinis cultum venerabilem accendant, &
beneficiorum Dei agnitionem prædicationemq;
in nobis excitent, in medium afferre, & dicam de
Eclipsibus seu defectuibus luminarium, & ita di-
cam, ut illarum speices, causas & effecta, quoad O-
rationis fert connexio, breviter exponam. Con-
veniens profectò huic & congressui, & tempori
argumentum, quod dum minore fortassis cum
successu & orationis splendore, historiarumq; re-
quisi-

quisitis, pro virium tenuitate mearum exequor;
dabitis veniam conatui, & me balbutientem po-
tius quàm dicentem, solitâ benevolentia & facili-
tate audietis: quod ipsum, ne dubitare videar, plu-
ribus haud rogabo.

Vates divinus Moses libri procreationis rerum
omnium capite primo docet, in primâ creatura-
rum origine à Deo omnipotente non solum æthe-
ream lucem, sed etjam cœlestia lumina lucis istius
capacia creata esse. Cum verò nemo tam sit ex-
pers atq; ignarus omnis religionis, si modo sacra-
rum literarum volumen primoribus, quod ajunt,
labris gustaverit, aut extremis digitis attigerit,
quin sciat Deum creatorem creatæ istius lucis usu-
râ non egere, quippe qui res quascunq; etjam in
locis maximè abditis & ab arbitro liberrimis, non
minus cogitatas, quàm designatas præsens aspicit;

Psal. 139. ut Israëlitarum rex Davides de ipso canit:

Obscura tenebris nostra nox luce est tibi
Meridiana clarior.

Tibi nec tenebræ sunt tenebræ, nec tuæ
Nox ulla providentiæ est;

1. Tim. 6. Imò qui lucem inhabitat eam, ad quam aditus
mortali patet nemini: consequitur, lucem istam
propter nos esse conditam; propter nos, inquam,
quibuscum quotidie & prolixè jucunda utilitas lu-
cis & peramæna salubritas, à luminibus cœli, Sole
præsertim & Lunâ communicatur. Etenim ut rem
in pauca conferamus, Lux illa, nobis hominibus,
qui

qui eâ lege generati sumus, ut globum in universo
 mundi templo medium tueremur, tum reliquis a-
 nimantibus tellurique ipsi duos præcipuè fructus af-
 fert, Splendorem & Calorem. Splendor facit, ut il-
 lustria Dei opera tam in orbium cœlestium ex-
 pansionibus, quàm in aere intermedio eiusque dictis
 Meteoris, tum in globi terrestris ambitu distin-
 cta intueamur; unde etiam D. Paulus lucem de-
 scribit, quod omnia omnibus manifesta reddat. Eph. 5.
 Facitnè splendor, ut alba & atra reliquasque colo-
 rum differentias discernere? ut errantibus viam
 monstrare? ut alter alterum conspiciere? imò ut
 nosmet ipsos videre? & similia opera innumera
 expedire possimus? Calor verò, sine quo lux illa
 esse non potest, calorem omnibus rebus natura-
 lem, qui proportionem quadam, (ut Philosophus
 summus Aristoteles ait) cœlesti calori respondet, lib. 2. de
 infundit, & vires ad vitam insitas excitat, fovet, genera-
 adauget, adeò ut res sine hac luce nec nasci possint tione a-
 nec natæ conservari. Atqui si lucis tanta utilitas nimali-
 est, tamque necessaria salubritas, ipsimet cogitate um c. 2.
 (contrarijs enim opposita contraria magis eluce-
 scunt) quàm ominosæ, quàm pestilentes sint tene-
 bræ, hoc est, lucis privatio, quam generatim græcâ
 voce ἐκλειψις, latinâ defectionem nuncupamus, à
 verbo ἐκλείπω, quod in agendi significatione signi-
 ficat derelinquo, in absoluta, desum seu deficio.
 Percunctamini Christum: & ille respondebit,
A 3 quàm

quàm facilè offendat, quàm repentè vacillet, vel
Ioh. 12. labatur potius, qui in tenebris ambulat, luce vide-
licet mundi destitutus. Percunētamini regem Da-
Ps. 107. videm⁹ is captivorum, qui in tenebrosis carceri-
bus vincti continentur, ærumnosas deplorat mise-
rias. Percunētamini Davidis filium Salomonem⁹
Sap. 17. is exemplum refert Ægyptiorum, quos Eclipsis il-
la, per triduum quæ duravit, ita movit, turbavit,
exanimavit, ut præ nimiâ dolorum acerbitate &
metus magnitudine, non modo nullas admittere
consolationes voluerint, sed eorum etjam multi
mortiferis insidiosis Diaboli tentationibus malè
vexati, exanimis perierint. Gratia igitur Deo, qui
nos nocturnarum tenebrarum frigore depulso, di-
urnæ lucis calore perpetuò reficit & beat, singulis
diebus à nobis agenda essent; sed ingrati raro aut
nunquam hac de re cogitantes, cœlesti illâ luce li-
berè abutimur, flagitiosâq; turpium operum no-
strorum fæditate temerè inquinamus; Deum pa-
trem luminum petulanter posthæbemus, Diabo-
lum principem tenebrarum improbissimè vene-
ramur: Sanctos Angelos lucis spiritus impudenter
abigimus: imò cœlum ipsum ita commovemus,
ut lumina sua, ne impietatem nostram & flagitia
conspiciat, præsertim in Sole & Lunâ claudat, o-
stendens se non libenter obnoxium esse nobis, qui
digni simus, ut aureæ lucis salutaribus radijs priva-
ti tetrâ ac perpetuâ crassarum tenebrarum caligi-
ne

ne obruamur. Omnes igitur & singuli, si cœlum vel natura aut potius Deus ipse lucem nobis adimit, quemadmodum crastinâ luce ante Solis ortum in lumine Lunâ fiet, unde fiat, intentis animis piè consideremus.

Contingit autem Eclipsis, ut græcam vocem & generalem retineamus, aut in Sole, aut in Lunâ: illa propriè labor dicitur; hæc defectus. Quia enim Soli, tanquam fonti lucis & auctori, lux immutabiliter inest, nec inferiorum planetarum ulli tanta est magnitudo visiva, ut lucem ipsius auferre possit: idcirco ipsius radij saltem, ut toti hemisphærio non micent, à Lunâ, intercipiuntur. Est igitur labor Solis, non defectio lucis, sed tantum radiorum ipsius interceptio seu interclusio aut averfio, quam efficit obscura lunæ densitas in coitione seu novilunio inter Solem & visum nostrum posita: inter visum, inquam, nostrum; quia tum maximè Sol obscuratur, quando in unâ lineâ rectâ sunt non centra trium corporum, Solis, Lunæ & terræ; sed lumina & visus noster constituta. Cum enim luna tam sit vicina terræ, ut hujus semidiametrus ad illius distantiam, sensibilem habeat quantitatem, fit ut oculorum nostrorum acies verum lunæ locum apprehendere non possit, sed luna è superficie telluris visa, in alio cœli loco, quàm reverâ est, vel versus longitudinem, quam Græci *παραλλήλων ἢ μῆκος* nominant, vel versus latitudinem, quam *παραλλ-*

παρὰ λαξίμ κτλ πλάτθ, nobis appareat. In Lunâ con-
 traria est ratio. Negari quidem non potest, lunam
 I. luce propriâ præditam esse. Testatur hoc non so-
 lum ipsius cognomen, quod cum Sole commune
 II. habet; sed etiam sacrorum Vatum, præsertim Isa-
 Efa 30. iæ, Hieremiæ & Ezechielis voces veridicæ, quibus
 Hier. 31. Eze. 32. tam reliquis stellis, quam lunæ propriam lucem
 ascribunt. D. item Apostolus Paulus non carentiâ
 I. Cor. 15. lucis, sed gradu duntaxat Solem & stellas reliquas
 III. discernit. Comprobat experientia. Si enim omni
 luce careret, prorsus evanesceret, nec quicquam
 de eâ cerneremus, semperq; eodem conspiceretur
 colore: Sed cum pro motus diversitate diversos in
 obscurationibus referat colores, interdû nigrum,
 interdû subfuscum, interdum subruffum: sequitur
 lunam luce propriâ omnino non carere. Atqui illa
 lux exilis est & obscura, nec tanta ut caliginem,
 quam umbra terræ obducit, dispellere valeat; alio-
 qui ipsam, nec interventus corporis opaci & den-
 si, quod radios corporis luminosi, Solis scilicet in-
 tercludit, videlicet ingressus ejus in umbram ob-
 scurarent.

Constat itaq; Lunam, etiamsi propriâ aliquâ
 luce constet, mutuatione tamen lucere aliene, quæ
 si terra in mediâ mundi sede locata, solida & glo-
 bosa Soli offecerit, ne Lunæ in eadem cum terrâ,
 diametro sibi oppositæ, lucem suam communi-
 cet, rursus amittatur necesse est. Hinc Eclipsin
 lunæ

lunæ rectè definiunt defectum lucis Solis in corpore lunari, quem umbra terræ luminarium corporibus diametraliter interjectæ in plenilunio efficit.

At hic quæritur, & quidem non incommode, cum in definitionibus Eclipsium dixerim, soli in novilunio officii, Lunam verò in plenilunio deficere, cur nec in omni conjunctione Sol, nec in omni oppositione Luna obfusctetur? Quod si tam Luna, quam Sol, nunquam ab Ecliptica lineâ sive in Austrum, sive in Boream digrederetur, singulis mensibus & Lunæ & Solis Eclipses acciderent: Sed quoniam Luna alternis vicissitudinibus in utramq; partem à semitâ Solis deflectit, nec mensuræ contingunt Eclipses. Eclipsium enim contingentia ex solâ latitudinis lunaris consideratione dependet. Nam si Luna tum conjunctionis, tum oppositionis tempore aut nullam habet latitudinem, cum videlicet in ipsis intersectionum nodis (quos vulgò caput & caudam Draconis nominamus) vel conjungitur Soli, vel opponitur, aut extra illas sectiones quidem, sed tamen intra terminos Eclipticos in conjunctione latitudinem visam 35 minutis, in oppositione veram latitudinem minutis 65 minorem Luna habuerit, Eclipsis certò continget: Unde sic concludo, quamvis Luna singulis mensibus ad easdem vices exeat, non tamen toties, nec Solem adimi nec Lu-

B

nam

nam deficere, nisi utrimq; iis, quos dixi, limitibus
conjungantur vel opponantur; & pro hujus lati-
tudinis quantitate variâ, variari etjam Eclipses.
Quo enim minor fuerit latitudo lunaris, hoc ma-
jores erunt cum in Sole labores, tum defectiones
in Luna.

Et si autem & quæstionem hanc & responso-
nem conjunctè de utriusque luminaris Eclipsibus
proposui: tantum tamen abest, ut inter se conve-
niant, ut ferè nullâ in re major possit differentia,
nulla perspicua magis inveniri. Etenim labores
Solis fiunt, cum utriusq; luminis fit aut sub lineâ
Eclipticâ coitio, aut prope eam congressus; Lunæ
verò deliquia, cum se terra Soli & Lunæ, ne Sol
Lunam in nodis oppositis, aut inde non procul, ra-
diorum nitore suorum illustret, interponit: Illi
item fiunt, cum Luna est nova, ipsiq; à Sole paula-
tim recessuræ lucis adjungetur accessio; hæc con-
trâ cum Luna pleno orbe lucet, eiq; sensim ad so-
lem accessuræ, lucis accedet decessio: Ibi Luna cor-
pus densum & opacum non solum inter Solem &
visum nostrum, aut si veram conjunctionem re-
spicis, inter Solem eundem & terram se interpo-
nit: sed etiam corporis sui umbrâ terrâ obscurat;
hic contrâ terra solidi sui corporis inter Solem &
Lunam interjectu, umbrosis tenebris Lunæ corpus
circumfundit: Ibi porrò ei solo, ubi ille quem dixi,
utriusq; luminis fit congressus, non Soli lux adi-
mitur;

mitur; hic verò re fit & veritate lucis ademptio: que etiam, sive tota Luna, sive ejus pars obscureretur generaliter omnibus, in eâ terræ medietate, ubi Luna videtur, obtingit; at ibi labores, (licet Sol etiam, quemadmodum de Luna jam dictum est, respectu aspectus nostri interdum totus, interdum parte sui obfusceretur) nunquam sunt generales seu universales, cum Luna propter corporis sui parvitem Solisq; magnitudinem non dimidiam, sed exiguam telluris partem umbræ caligini involvat: ideoq; nec alij, nisi quorum obtutui exilis Lunæ umbra obversatur, Solis labores conspiciunt: Qui deniq; labores, eò quod Luna proprio motu ab occasu veniat, ab occidentali parte, corporis solaris incipiunt; Lunæ verò defectiones à parte illius corporis orientali. quanquam prius partem umbræ occidentalem introeat. Possem hic præterea, nec insulsè, quædam non injucunda movere, videlicet quomodo Soli corpus Lunæ minus, ex veræ suæ distantia ratione possit officere: quæ sit ratio umbræ & quantitas: quæ sit hujus doctrinæ jucunditas: quanta ea utilitas, quam præter reliquas affert, ut inde non modo trium illorum corporum, Solis, Lunæ, terræ magnitudinum ad se invicem proportionem generalem habeamus, verum etiam maxima cum delectatione ex distantia primum Lunæ, quam parallaxis ejus insinuat, & ex Lunæ quantitate, quam angulus Lunæ visivus

hinc exhibet: Demum ex Umbrae in loco transi-
tus seu distantiae Lunaris diametro seu crassitie
collata, cum Terreni globi ubique hic assumpto &
praecognito diametro, veram quoque & Distanti-
am & quantitatem Solis hinc elicimus & cum
praedictis conferamus. Sed quia me est cursu oratio-
nis coepto tacite revocatis, ut & temporis & loci
rationem habeam, ne quantum libeat, dicam, sed
quantum liceat; haec de causis utriusque Eclipseos
generatim breviterq; dicta sufficiant. Contingit
autem utraque quam dixi, Eclipseos aut naturaliter,
aut non naturaliter. Naturaliter fieri dicitur cum
Astronomus illius causas, de quibus haecenus dis-
sertum est, ex motu utriusq; luminis reddere, & ex
praecipuis mathesios exactissime quantitatem in-
vestigare potest & praedicere. Exemplo rem de-
clarabimus. Hac nocte antelucanis horis Lunae
deliquium expectamus, quod an naturaliter con-
tingat, considerandae sunt semidiametri & umbrae,
quam terrae corpus facit maximam 47. Scrupulo-
rum, & Lunae apparentis, itidem maxima 18. Scru-
pulorum: quae addita 65. conficiunt. Etenim si
Luna in duo puncta in viae Solis sese interscinden-
tia, (quae caput & caudam Draconis vocari dixi-
mus) aut proximè ea inciderit, hoc est, si vel nul-
lam latitudinem vel minorem 65 scrupulis habue-
rit, necesse est eam ex naturae legibus deficere; Sed
si latitudo Lunae eam quantitatem semidiametro-
rum

rum conjunctam superaverit, nulla ejus pars obscurabitur, sed tota extra conum umbræ transcurreret, nusquam illam attingens. In hac verò oppositione inveni, secutus scilicet Alphonsinarum tabularum calculum, quem ideo sequor, quod mihi à præceptoribus meis, præsertim à doctissimo viro, Domino Magno Pegelio, Medicinæ & Philosophiæ Doctore, & mathematicum in Academia Rostochiensis professore splendidissimo, & propter facilitatem & propter certitudinem maximopere sit commendatus; inveni, inquam, & semidiametrum Lunæ apparentem 17 scrupulorum primorum, $40'' - 26''$, & latitudinem eamquæ Meridionalem descendantem $8'' - 54''$: quæ superioribus addita, quia 65 non excedunt, sed tamen $26'' - 34'' - 26''$ conficiunt: ergo Eclipsis Lunæ certissimè est futura. Jam cum Luna longe minorem habeat latitudinem semidiametro umbræ, (quæ est $45'' - 47''$) idcirco non solum integrum Lunæ corpus in umbram occurreret, sed etiam deficiens diutius in eâ commorabitur. At quamdiu? Ex iisdem tabulis, hujus obscurationis magnitudinem præcisè invenio 18 unciarum (quas vulgò digitos nominamus) 31 scrupulorum primorum $19''$. Unde tota Luna hac nocte cum magnâ morâ deficiet. Et licet Eclipsis Lunæ quæcumque uno plane & eodem temporis momento quibuscumq; eam aspicientibus, ut diximus, contingat, si tamen naturale tempus (quod re-

centiores Astronomi artificiale nuncupant) respicimus, serius hanc lucis lunaris defectionem conspiciunt ij, qui in eodem terræ hemisphærio versus ortum habitant, quàm qui versus occasum, hoc est, hi non rot horas noctis ab occasu Solis usq; ad tempus deficientis Lunæ, quàm illi numerant: ut Eclipsis quam Alexandri exercitus ad Arbela secundâ horâ noctis vidit, in Sicilia sub noctis visa est initium. Quam diversitatem parit terre tumor, qui facit ut populis orientalibus Sol ocyus, quam occidentalibus & obeat & noctem afferat. Quia igitur occidentales serius noctem habēt, fit etjam, ut illis tempus Eclipsis visæ non tam longè ab initio noctis distet, quàm orientalibus, quibus Sol & reliquæ stellæ citius occidunt. Ad hanc verò Eclipsin quod attinet, ea nobis sub altitudine poli nostri ita conspicietur, ut initium fiat hora secunda, $39^{\prime} - 37^{\prime} - 43^{\prime\prime}$; medium hora quarta, $33^{\prime} - 26^{\prime} - 0^{\prime\prime}$; finis hora sexta $27^{\prime} - 14^{\prime} - 16^{\prime\prime} - 23^{\prime\prime}$. Etenim minuta casus inveni 3833 ; tempus correspondens $1^{\prime} - 53^{\prime} - 48^{\prime\prime} - 16^{\prime\prime} - 23^{\prime\prime}$. Cujus duplum totius Eclipsios durationem patefacit, videlicet $3^{\prime} - 47^{\prime} - 36^{\prime\prime} - 32^{\prime\prime} - 46^{\prime\prime}$.

At quorsum hæc ediffero? ut cogitemus, quomodo ejusmodi ominosas luminum affectiones rectè nobis conveniat intueri.

Fuerunt enim, præsertim Ethnici, non tam, quàm nostrâ memoriâ Dei beneficio eruditorumque virorum institutione sumus, Astronomica-
rum

rum rerum scientiâ imbuti, qui conspectis tristibus luminum deformibusque aspectibus metu exhorruerint, propter innatam ipsorum animis præflagitationem, fieri nimirum non posse, quin malum certissimum inde & periculum inevitabile pertimescendum esset. Quemadmodum (Polydoro Virgil: & Quintiliano citantibus) Plutarchus refert, Niciam in Siciliâ defectu Lunæ ita perterritum, ut integrum triduum nihil contra hostes ausus pulcherrimum Atheniensium exercitum perdiderit. lib. 1. c. 17
lib. 1. c. 18
in Nicia.

Quis ignorat, id quod Val. Max. ex Livio commemorat, L. Paulum contra regem Persen bellum gerentem, cum serenâ nocte subitò Luna defecisset, eo veluti diro quodam monstro, metu esse perterritum, & reliquas copias manuum cum hoste conferendarum fiduciam penitus amisisse? Quid de Atheniensibus dicam, qui propter Solis labores derepentè ortos insolitis circumfusi tenebris tantâ sollicitudine agebantur, ut interitum sibi denunciatione cœlesti arbitrarentur portendi? Hi, quos dixi, homines Ethnici, non tantum expaverunt visis ejusmodi luminarium Eclipsibus, sed etiam præ metu futurarum calamitatum, causam illis assignare naturalem scelus & majestatis crimen censuerunt: unde & Anaxagoram, qui primus investigasse Eclipsium rationes perhibetur, in carcerem detrusum legimus, & vix ac ne vix quidem intercessione Periclis liberatum: & Protagoram Athe-

Athenis pulsum, Mathematicasq; artes totâ Græciâ esse profligatas. Fuerunt deinde alij, qui ejusmodi luminum cœlestium affectiones planè neglexerint, contemserint, deriserint: quorum è numero Pericles fuisse dicitur, qui ingressus navim, cum subitò terribilis Eclipsis Solis primo anno belli Peloponnesiaci conspiceretur, ut eò facilius Navarchum pavore, qui omnem fiduciam illius ex animo expectoraverat, liberaret, pallio oculos ipsius obnupsit, ac deinde amoto pallio rogavit, nunquid ipsi alijsûe aliquid mali evenisset, eò quod exiguo tempore oculi fuissent impediti, longius ne prospicerent? ita inquit, nec Soli, nec nobis obest iste interventus Lunæ, qui paulisper conspectum Solis nobis adimit: atqui ille acerbissimas profanæ temeritatis pœnas tulit. Nam præter funestum bellum tanta pestis violentia consecuta est, ut brachia, pedes, capita, hoc modo inflammata à reliquo corpore putrefacta deciderent. Hunc Ethnicum Periclem multi etiam inter nos, qui à capite seu præside nostro Christo Christiani, hoc est, pij magis religiosioresq; dici volumus & haberi, ex merâ incuriâ imitantur. Etenim cum tam crebrò & Sol prematur & Luna obscuretur, regulam ex frequentiâ statuimus, & libros supputationesque de ijs conscribentes, domini Naturæ fieri volumus, & unde timiditatis causam colligere deberemus, inde securitatis ansam perversâ interpretatione-

tatione arripimus, ut tandem omnes illæ interrup-
tiones & mutationes, naturæ ipsius naturâ fieri
credantur. Imò quia ex præscriptis legibus Astro-
nomorum atq; canonibus certissimè possunt Ecli-
pses prædici, quæ quondam visæ fuerunt Ethnicis,
ut modò dictum est, miraculosæ, apud nos illa mi-
racula amplius miraculi nihil habent, sed ut Augu-
stinus queritur, tempore & crebritate vilescunt,
quippe quæ sola raritate miracula censentur. Iosua,
cum sibi diei quantitas ad conficiendum contra
Cananitas prælium sufficere non videretur, Sole
ad obitum properante, maximo Zelo & fervore
ad utrumq; luminare conversus, tanquam impera-
tor & dominus tam cœlestis exercitus, quam ter-
restris, imò tanquam Deus ipse sic compellavit:
Age Sol siste cursum Gibeone, & tu Luna Aja lo-
ne, hoc est, Vos quorum luce admodum adhuc e-
geo, celeri vestro motu & occasu moram mihi in-
jicitis, quo minus hostes persequar, fugem, fun-
dam: ideoq; vobis edico, ut aliquantum remoran-
tes servitio vestro mihi gratificemini, donec inju-
riæ populo Dei illatæ ulciscendæ gratiâ de hosti-
bus supplicium sumsero: quod etjam impetravit
& miraculum jure censetur stupendum; at si cre-
brò fieret, miraculum esse desineret. Sol singulis
diebus universum orbem luce perfundit; diem
quoq; & annum & anni tempestates metitur: ar-
bores florent, fructum ferunt, fatiscunt; demum

Ios. 10.

C

repu-

repullulant, revirescunt, reviviscunt: humorem terræ, vitis palmes in vinum; granum in spicas; semen in herbam; nucleus in lignum, in arborem prolixam vertit: tot homines porrò singulis horis in Mundo immenso unà in lucem prodeunt, vegetantur, ac crescunt: Sunt hæc utiq; tanta miracula, ut nulla creatura imitari ea, nulla assequi, nulla emetiri, nulla non stupere possit: Solius Jehovæ esse miracula, & natura te docet, & ipse negare non potes: Attamen quia perpetuò ista contingere vides, non respicis, non animadvertis; si vel minimum horum sit novum, sit inauditum, protinus admiraberis & obstupesces. Quod si quotidie in sole, in plantis, in hominibus miraculum aliquod videre detur, intra centum paucioresvæ annos, miraculum ex consuetudine in naturam abibit, unde tandem pro persuadendo mundo, mundum novum in mundo necesse esset creari. Exemplo sit populus Israëliticus miraculis passus, potatus, educatus, e ductus, qui paucioribus 40. annis miraculum in naturam convertit, (non secus ac qui pharmacis nimium assuefiunt, ea in alimentum mutant) fidei præsidij ad diffidentiam abusus. Sic etjam multi, ut ad rem redeam (intelligo enim me non nihil extra causam dixisse; sed nimia quorundam hominum oscitantia in miraculis naturæ intuendis, tum vestra in me attentè audiendo benignitas orationem provexit: quod ejus, quæ restat,

ora-

orationis breuitate compensabo:) multi, inquam, hominum, etiam Christianorum, Eclipses luminarium ob crebritatem non solum non stupescunt, non metuunt, sed etiam aut nihil curant, aut cum Pericle flagitiosè derident.

Quomodo igitur rectè & piè cum aliàs, tum hac nocte, quæ cōtinget, Eclipsin intuebimur? Si nempe & admiremur & quid Eclipses præsignificent, attendamus. Et si enim scimus omnes, nec quisquā inficiatur, ex continuatâ motuum lege, alterutrius luminis splendorem nobis adimi, quotiescunque circa intersectionum suarum cōmissuras vel coniunguntur, vel inter se opponuntur, tamq; certò & necessariò, ut multò ante possint prædici Eclipses non minori certitudine, quàm si coram cernerentur. Admiratione tamen dignum est, Solem, quem Syracides miraculum altissimi, Cicero ducem & principem moderatoremq; luminum reliquorum, mentem mundi & temperatorem nominat, cuius tanta est magnitudo, ut cuncta luce suâ lustret & compleat; nonnunquam lunæ interjectu faciem suam abscondere. Admiratione item dignum & plenum est, pleno orbe tam nitidè lucentem Lunam tantam facere lucis iacturam, ut omni prorsus candore orbata tota horreat. Ideoq; non solum hæc luminarium deliquia magnam, ut dixi, admirabilitatem faciunt, sed etiam certam quorundam eventuum significationem & effecta habent. Un-

Cap. 43.
in Somn.
Scip.

de idipsum judicatur: partim ex Theologia, partim ex Astrologia.

Astrologi (ut ὁ ἑσπερος ἀστρολογος dicam) quanquam Eclipsium significationes à priori seu ex principijs naturâ nobis ingenitis; aut demonstrationibus Geometricis, quibus in consideratione Eclipsium Astronomi insistant, exactè ostendere nō possunt: nituntur tamen experientiæ eruditæ argumento. Cum enim consecratrices Eclipsium effectiones, earundemq; inter se convenientiam longo atq; diligenti studio observarunt, simul deprehenderunt, quæ pericula quibus gentibus præmonstrarent. Cum autem longum nimis foret omnia Astrologorum de Eclipsibus judicia generalia colligere, nec illud hujus sit loci, nec temporis: ad speciale judicium & singulare de hoc Lunæ defectu attendendum, animos quæso reficite: ego quàm possum brevissimè percurram. Mathematicus insignis Proclus judicat, hanc Eclipsin, quia in m& quidem in prima facie seu intra primas signi partes denas contingat, obscuræ plebis ignobilisq; vulgi interitum; diurnas bellorum seditiones; multas pluvias; item horrenda tonitrua & fulgura; nonnunquam etjam terræ motum portendere. Singulare autem judicium petitur ex figurâ cœli ad tempus oppositionis verum erectâ, ex cujus intuitu primo, etsi Venus & Jupiter cum dignitatum essentialium testimonia plura quàm planetæ cæteri habeant,

beant, videri poterant boni aliquid promittere:
Quia tamen Mars in locis, ut vocant, hylegalibus
reliquorum est fortissimus & alia significationes,
quæ illorum dignitates minuant, cōcurrunt: Mar-
tem hujus Eclipsios dominum facio & tristissimos
eventus metuendos esse colligo. Nam si ipsum Lu-
næ locum, septimam scilicet domum & cardinem
cholericum: signum item defectionis pituitosum,
aqueum & frigidum considero, (nolo tamen arro-
ganter mihi quippiam sumere, aut meo judicio a-
liorum doctorum hominum, judicij fieri præjudi-
cium) cum Rantzovio nobilissimo & doctissimo
heroe, senum clades & interitum prædico; itemq;
tantam cum legum & religionis mutationem,
tum castimoniam & pudoris jacturam, ut, quia non
solum Iovi & veneri religionis & castitatis signi-
ficatoribus non nisi in odiosissimo (Astrologicè
loquendo) & malis ominibus detestabili loco cæli,
locus conceditur; sed etjam signa eorum ab om-
nibus domorum cælestium cuspidibus protru-
duntur: pietas & verecundia omninò ferè ex-
ulare cogantur, & ab ijs, qui superfuerint, aliorum
impuritatibus contagio non inquinati, Deo omni-
potenti grates agenda sint immortales, quod eos
tum inter tot acerrimos pestilentium hæresium
defensores, qui salutarem veræ religionis cultum
ex animis hominum, auferre, evellere, extirpare
sategerunt; tum inter libidinosissimos verecun-

In Ca-
lendar.

diæ oppugnatores, qui decus castitatis & pudoris
observantiam ex urbibus, & agris, ex regnis & im-
perijs, imò ex naturæ humanæ finibus expellere,
exterminare, eijcere velis equisq; (ut in proverbio
est) conati fuerunt; quod, inquam, eos vel in despi-
catissimo terræ loco & in cõtemtissimo gurgustio
benignè cõservaverit. Quod si & signi, in quo Lu-
na deficit, & Horoscopi dominum Martem sive
etjam ut utriusq; malefici planetæ, Martis & Satur-
ni loca portentosa, unde Lunam intuentur (ille ex
domo duodecimâ, quæ malus Dæmon nuncupa-
tur; hic ex sextâ, quæ valetudo & mala fortuna: u-
terq; autem ex loco cadente & aspectu maligno,
scilicet quadrato) perpendo: pronuncio Martem
quidem fervoris sui vehementia corrupturum om-
nia; ac bella horrida seditionesq; intestinas; con-
juraciones; principum obitus inopinos; morbos
acutos; pestem; mortem violentam; rapinas; incen-
dia, latrocinia, captivitates, injurias & contume-
lias accitutum. senem verò Saturnum ex æde mor-
bis nobilitatâ, morbos diuturnos, catharros, ta-
bem, febres quartanas, luctus animi & interitum
seniorum. Huic meo iudicio adjungam prædictio-
nem Albumasaris, qui affirmat, caudam Draconis,
si (ut in hac Eclipsi unâ cum Lunâ est) in signo
Scorpij fuerit, minari febres & varias pectorum
affectiones: item gaudia principum tyrannorum,
quibus voluptatibus ex bellorum felicitate conce-
ptis

ptis exultabunt, cum scilicet vident suam ampli-
 ficari potentiam, opes, gloriam, imperium; alio-
 rum verò angustari. Quibus autem populis hæc
 mala portenduntur? ex signo deliquij, & quæ il-
 lud tam opposito aspectu, quam quadrato intuen-
 tur hoc ipsum desumimus. Qui ergo signis m & q
 & = sunt subjecti, (id quod ex Cosmographiâ pe-
 ratur) illis mala dicta erunt præcipuè pertimescen-
 da. At si de tempore quæritur, quo ista mala serpe-
 re cœperint? comperio ex recentiorum Astrolo-
 gorum supputatione dies 272; quibus præter la-
 psis, decimo nimirum die Ianuarij Eclipsis hæc ef-
 fectiones suas longè lateq; disperget. Atenim jeju-
 nius hæc sine exemplorum appositione differun-
 tur: ideoq; nonnulla, non prisca, sed quæ intra ho-
 minum memoriam evenerunt, proferam, & cum
 hoc Lunæ deliquio brevissimè conferam. Anno
 Christi 1539. contigit quoq; in eodem signo m Lu-
 næ deliquium, quod effectu non caruit. Consecu-
 tus est propter turbulētos in Ecclesiâ motus Smal-
 caldiæ conventus Friderici Ducis Saxonix cum
 cæteris principibus & civitatibus religionis no-
 mine fæderatis eorumq; Theologis, qui Articulos
 Smalcaldicos conscripserunt. Consecutus est &
 Elizabethæ Caroli V. uxoris, & Erici Ducis Brun-
 suicensis senis obitus, illâ scilicet laboribus partus,
 hoc verò dysenteria extinctis. Objerunt etjam in
 prælio Westphaliæ duo principes Balhasarus &
 Bogo,

14. Cal.

Maij.

Vide

Chron.

Chytr.

Sax.

Anno

1540. Mē.

se Iun.

an. æt. 70

Bogo, ille nono die Octobris, hic duodevigesimo.
Decennio post, anno nimirum 49. 3. id. April. ea-
dem ferè horâ noctis & eodem in hoc signo acci-
dit Lunæ Eclipsis, cujus malorum semina etjam in
Romano Imperio hic illic dispersa sunt. Anno e-
nim sequente vigesimo octavo Ian. princeps Me-
gapolitanus Magnus Hinrici filius, nomine & ve-
ritate magnus, summo cum parentis senis, cū con-
jugis nobilissimæ Elizabethæ Friderici I. Daniæ
Regis filix (quæ postea illustrissimo nostro princi-
pi & Domino clementissimo, Domino Udalrico
iterum nupsit) imò cum subditorum omnium do-
lore & luctu Butzovię in Domino expiravit. Quin
etjam dux Megapolitanus Georgius seditione in
hoc Ducatu morâ, arcem Episcopi Butzoviensem
aliquot dies obsedit. Bellum præterea non solum
Magdeburgense, sed etjam crudelissimum in Li-
voniâ cum Rhutenorum Duce consecutum est.
Unam adhuc Lunæ defectionem quę in hoc signo
& quidem omnium vestrum ferè memoriâ, anno
scilicet 58, contigit, & quam tristes clades cum eo
ipso, tum sequenti anno procreaverit, memoriâ
quæso mecum repetite. Ecclesiæ duos summos
Theologos senes, Joannem Bugenhagium & Er-
hardum Snepium ademit. Imperium quoque Ro-
manum non tantum ipso capite, Carolo scilicet
Magno sempiternâ memoriâ digno Imperatore;
sed etjam multis membris, regibus & principibus
orba-

14. Cal.
Maij.

Anno 2-
tat. } 73.
} 63.

4. id. Oct.

orbavit. Mortui sunt enim Wilhelmus Dux Brun-
 suicensis exul Myrovij : Comes Mansfeldinus
 Gebhardus octogenarius: Christianus III. & pa- Id. Sept.
 truelis ipsius Christiernus II. Reges Daniæ, uterq; Cal. Ian.
 intra mensem: Hinricus Rex Galliæ; Romanus 8. cal. Feb.
 Pontifex Paulus IIII. Hercules Dux Ferrariæ; 6. Id. Iul.
 Franciscus Otto Dux Lunæburgensis: Wilhelmus 3. id. Ang.
 princeps Hennebergensis: Otto Hinricus Elector 3. cal. No.
 Palatinus. Taceo Heroinas, nempe duas Marias, 3. ca. Maij
 unam Caroli V. sororem, alteram nurum: item 4. id. Mar.
 Catharinam Brunsuicensem Magni Ducis Saxo- 15. cal. Iun
 niæ viduam: Nec dicam de bello in Dithmarsia
 hoc anno cepto & gesto. Jam, si tres illas Eclipses
 in signo m factas, in quibus totum Lunæ corpus
 non fuit obscuratum, tam memorabiles eventus
 consecuti sint: quanta nobis pericula ex hac Ecli-
 psi, ubi Luna & tota & tantâ cum morâ, quantâ in-
 tra centum annos ter saltem factum est, deficit,
 pertimescenda esse judicabimus? præsertim cum
 Eclipsis Solis mense Septembri futura hujus deli-
 quij minas plenius executura sit, ut ita utrumq; lu-
 men in disperditionem populorum conjurasse vi-
 deatur.

Sed de his satis: ad iudicium Theologicum pro-
 pero, quod ex sacrarum voluminibus desumitur.
 Cum enim Deus omnium rerum creator dixerit, Gen. 1.
 illa lumina, Solem & Lunam, præter alios usus, et-
 jam hunc habere, ut sint signa: consequens est, il-

D lorum

Iob. 25.

lorum immundos vultus, quos, dum sceleratissimis quibusdam & impurissimis hominibus ad nequitias designandas luce sua, licet invita inservierunt, induunt, unde impuritatis suae conscia in conspectum Domini prodire dubitant, singulare aliquid de Deo ipsiusque adversus genus humanum voluntate ostendere. Ostendunt autem (ut paucis multa dicam) Dei in peccatores animu, ut iratum in omnes, sic placabilem, in poenitentes. Quemad-

2. Re. 22.

Psal. 18.

modum enim Rex & Vates Davides ex tremore terrae, ex fulguribus & coruscationibus de offenso Dei & inflammato animo iudicat; ita etiam certissimum irati Dei indicium est, quando ipsius ministri, Sol & Luna tam tristi vultu & importuno nos intuentur. Non dicam (neminis enim tanta est dicendi copia, dicere ut possit) quantum fuerit signum irae Dei, cum ipse non solum pater, ne fœditatem peccatorum, quae filij sui humeris erant imposita cerneret, faciem, dum pateretur, averterit: Sed etiam Sol, ne blasphemias, quibus & Judaei & milites creatorem suum prosciderunt, aspiceret, radios suos per integras tres horas cohibuerit. Irato autem Deo poenae etiam si non ex templo, certè tamen & quidem longè graviores sequentur: quanquam vel ad extremum usque iudicium differantur; cuius signa Ecclipses luminarium esse, nemo vestrum est, qui ignoret. Ipse enim Deus minatur, se prodigia daturum in Caelo & in terrâ:

Joel. 2.

itemque

itemq; Solem & Lunam, nempe in suis deliquijs
 conspectum iri, illum tenebrosam, hanc sanguine-
 am, antè quàm dies ille magnus veniat & terribi-
 lis; terribilis, inquit, omnibus impijs, quos coram
 tribunali suo severissimè objurgatos, sempiternis
 inferorum flammis excrucianos pronuntiabit.
 Idem Christus ait, in Sole videlicet & Lunâ signa Luc. 21.
 fore, antè quam veniat filius homines omnes om-
 nes vivos & mortuos judicaturus & singulis di-
 gnâ ipsorum facinoribus sententiam prolaturus.
 At quia Deus non solum vix momentum tem- Psal. 29.
 poris irascitur, nec libenter homines punit, ut Rex
 Manasses testatur: sed etiam præ magnâ Manass.
 suâ & misericordiâ, quæ tanta est, ut sub mensuram Psal. 130.
 non cadat, resipiscentibus peccata lubens dimittit, Ezec. 33.
 nec quicquam ei est potius, quam ut miseri pecca-
 tores convertantur & vivant: ideoq; etiam in ipsis
 luminarium deliquijs, misericordiæ suæ memor,
 placabilem paternumq; in nos animum declarat.
 Sicut enim pater indulgens antè aliquoties, quam
 feriat, liberis suis turpe quid delinquentibus virgas
 ostendit, minas addens, nisi vitâ deinceps & mores
 emēdaverint, hoc graviores pœnas ab ipsis sumtū
 iri: ita etiam indulgētissimus noster pater cœlestis,
 non statim in ipso irarum ardore maleficia nostra Deut. 32.
 vindicat, sed semper antè, quàm puniat, signa ali-
 quot suppliciorū prænuncia, vel in cœlestibus cre-
 aturis, vel in terrestribus, præmittit: veluti exem-
 plis innumeris posset, nisi esset cognitum, probari.

Vide Spæ
ram Pie-
rii Vale-
riani.

Ecquid verò nos agemus? Ethnicorum pleriq;
quoniam Lunaris lucis defectiones ex maleficio-
rum incantationibus opinabantur accidere, cym-
balorum tinnitu & clamore acutissimo calamita-
tibus, quas præſagiebant futuras, occurrendum pu-
taverunt; at nos Christiani longè aliã ratione eas-
dem declinabimus: si nimirum & exemplo ipsius
filij Dei, cum tenebris obrutus à cruce penderet,
Deum invocemus, & verè pœnitentes, liberorum
more veniam deprecemur: erravimus, pater, lapsi
sumus, temerè fecimus, pœnitet, ad clementiam
tuam confugimus, delicti veniam petimus, ut i-
gnoscas oramus, operam, ne unquam posthac, da-
bimus. Tum ille, quo nihil est indulgentius à cala-
mitatibus, quæ venturæ fuerant, paternè nos tue-
bitur. Sed de hoc hætenus: magna enim res est,
alio loco & tempore à verbi divini ministris plu-
ribus verbis multoties explicata.

Restat altera Eclipsis species, quam non natura-
lem dixi, eò quod non modo illius causæ naturales
reddi non possint, sed etjam naturæ legibus planè
repugnet. Hanc rursus docendi gratia in duo ge-
nera distinguam, videlicet in Metaphysicam &
Hypermetaphysicam seu typicam. Metaphysica
Eclipsis luminarium est, quæ non potest, ut supe-
riores, ex constanti eorum motu juxtà Astrono-
morum canones prædici, sed supra naturam mira-
culosè accidit: qualis ea fuit, quæ in corpore Solis,
Dei

Dei & hominis filio mortis pœnam & patris iram
pro nobis sustinente, facta est; quam veridici vates
veteris testamenti & typis & verbis non obscure
præmonstrarunt. Nam quomodo tam crassis te-
nebris & horribilibus, ut nec alter alterum videre,
nec quispiam movere se loco posset, tota Ægyptus
per triduum antè circumfundebatur, quàm inde
tanquam ex ergastulo Pharaonis populus Israëliti-
cus à Mose educeretur: Sic etjam, cum à vero Jo-
sua, filio scilicet Dei longè illustrior populi sui ex
captivitate peccati, mortis, Diaboli, fieri debebat
eductio & redemptio, extincto Sole justitiæ creato-
re, in Sole creato per tres horas superq; universam
terram, non labor lucis, sed inaudita præcessit &
terribilis extinctio. Deinde expressis quoq; verbis
hanc Eclipsin tempore meridiano futuram non
solum Jeremias & Amos prædixerunt, sed Joel
præterea etjam hoc addidit, in ipso lucis defectu
Dominum Sionis, qui est verus Messias, Hieroso-
lymis instar Leonis, (quo cognomine illum & Ja-
cobus senex & Esaias appellant) tantum rugitum
esse editurum, ut cælum & terra horribili mugitu,
fremitu & motu contremiscant: quo de rugitu
Augustinus etjam meminit, inquiens: patitur ut
agnus, rugit ut leo. Postea verò, quam inter omnes
constat, Solem hoc tempore omninò fuisse luce
orbitatum, quando id ipsum factū sit operæ pretium
erit cognoscere ut de anno & redemptionis nostræ

Exo. 10.
Sap. 17.

Malac. 4.

Jerem. 15
Amos 8.
Joel. 3.
Psal. 146.
Gen. 49.
Esa. 29.

& redemptoris ipsius certiores fiamus. Quamobrem: quia majores, qui ante nostram memoriam jamdudum Ecclesijs præfuerunt, hac de re prorsus dissentiunt. Tertullianus, Lactantius & alij nonnulli Christum anno ætatis tricesimo, 8. Cal. Ap. quo scilicet die primi homines creati esse & lapsi dicuntur, eosdem recreasse & erexisse referunt, hancq; Eclipsin contigisse: sed hos cum historiæ consensus, tum præsertim Evangelista Lucas, qui Christum eo anno in Baptismatis undam ait immersum, facillimè refutant. Chrysostomus, Augustinus, Cyrillus & pleriq; recentiorum, anno ætatis Christi trigesimo quarto, octavo Cal. Apr. contigisse hæc asserunt; verum his obstat dies parasceves, qui huic anno ad hunc diem non responder. Quàm Epiphanius aberraverit, qui anno Christi trigesimo quarto, decimo quarto Cal. Apr. Solem obscuratam esse non dubitavit affirmare, brevitate causâ non dicam, cum hac ratione postridie parasceves, hoc est, ipso die Sabbati Christus exirasset. Nec dicam, quàm à veritate rei absint Beda & Theophilus Alexandrinus, qui tempus Eclipsios hujus retulerunt in annum Christi tricesimum & decimum Cal. Apr. Hos enim si sequimur, mortuus erit Christus ipso die solis. Sequimur Lucam Gauricum in ipsius uraniâ: Christus die Mercurij cruci affixus erit. At enim quis has tot dissensiones, tam discrepantes componet? Theologia non potest:

rest: siquidem in sacrâ scripturâ non contineatur. Calculo opus est Astronomico, qui veram Christi ætatem, & proinde diem hujus solaris deliquij patefaciet, ex metis luminarium Solis & Lunæ, quæ scilicet ostendunt, quintam decimam Lunam die Veneris, 3. Non. Apr. cum pridie celebrandum erat Phasè Domini, expletam anno ætatis tricesimo Exo. 12. tertio, sive anno Tiberij Imperatoris duodevigesimo, & anno gubernationis Pontij Pilati Galli, in Judæâ præsidis septimo, Olympiadis ducentessimæ secundæ quarto: quo tempore plenilunium in primâ facie Arietis juxta motuum doctrinam convenit cum eo, quem dixi, die, qui feria sexta fuit, hora prima post meridiem Hierosolymis. Hæc de tempore Eclipsios istius breviter monenda esse duxi. Nunc porrò & quidem paucis ostendam, hæc Eclipsis Solis cur non fuerit naturalis, sed miraculosa, virtute divinâ facta. Nec vero dicam omnia, quæ dici possunt, quæq; ab alijs alibi dicuntur, sed tria saltem pro sententia mea confirmanda proferam, temporis incommoditatem; moræ diurnitatem; deliquij generalitatem.

Facta enim est decima quinta Luna, qua Judæi I. paschalem jubebantur celebrare solēnitatem cum scilicet lumē lumini fuit ex diametro oppositum. Sole scilicet in ♋ & Luna in ♎, Æsculo Astrologo teste existentibus. Sed cum tempus magis incommodum dari nullum possit, nullum quo duo ista lumi-

II.

lumina longius distent, cæcitatem hanc Solis fuisse miraculosam, nemo, nisi mentis cæcitate laboret, non animadvertit. Auget deinde hoc miraculum mora Eclipsios diuturna. Sol enim & propter magnitudinem qua Lunam antecellit & propter Lunæ nimiam velocitatem, non potest diu à nostro obtutu prohiberi; Hæc verò, de qua agimus, Solis Eclipsios tam admirabilis, tam horrida, per trium horarum spacium, ab horâ, videlicet sextâ (respectu horarum Planetariarum sive Zodiaci, quibus Judæi videntur usi) usq; ad nonam pomeridianam duravit.

III.

Tertium restat quod miraculi hujus amplitudinem magnoperè exaggerat, quod videlicet hæc Eclipsios fuerit generalis. At sunt, qui eam particularem, & quidem in Judæa tantum fuisse asserant! equidem scio: sed verisimilior est altera opinio, quæ scilicet & scripturæ sacræ & fidei historicæ & ipsius rationis, fulcitur rationibus. Ad scripturam quod attinet, Matthæus inquit, tenebras factas esse $\omega\omega\ \tau\omega\sigma\alpha\sigma\alpha\tau\ \tau\omega\ \gamma\eta\sigma$, id est, super om-

α.
Matt. 27.
ver. 45.
Marc. 15.
Luc. 23.

nem, super uniuersam, super quamlibet terram, hæc enim adiectivum græcum significationes habet: Imo Marcus & Lucas, vt dubium hoc omne tollant, hac loquendi formâ utuntur, $\epsilon\phi\ \sigma\lambda\eta\sigma\ \tau\eta\sigma\ \gamma\eta\sigma$, id est, super totam seu uniuersam terram, hoc est super totum illud hemisphærium, quod illustrari debebat. Etsi enim vox græca ($\gamma\eta$) interdum, præsertim in oratione ligata pro regione aut patria usur-

usurpatur: in solutâ tamen, qua & Evangelistæ scripserunt, plerunq; aut pro terrâ, aut pro terræ superficie accipitur, ut & his locis, ubi adjectivum (ἡλμ) quo nullum est significantius, adjunctum reperimus.

Monstrat deinde idipsum fides historiarum. L.
Nam non solum in Judæâ, quod ex Evangelistis constat, nec solum Heliopoli in Ægypto, à Dionysio Areopagita & Apollophane summis philosophis hoc Solis deliquium conspectū fuit, ut epistola Dionysij ad Polycarpū exarata testatur: Sed etjam Phlegon Trallianus Adriani libertus omniū Chronographorum accuratissimus anno quarto ducentesimæ secundæ Olympiadis, annourbis Romæ septingentesimo octogesimo quarto, Camillo Aruntio & Domitio Aenobarbo C S S. maximam Solis Eclipsin notavit, qualem nulla antè secula viderant, eamq; cum tanto terræ motu conjunctam, qui & Nicææ, in metropoli Bithyniæ multas ædes Oros. lib. 7. subverterit, & in reliqua Asia tot civitates tremore suo conquassaverit, ut à tributis Rom. imperio quotannis antè datis, ad refarcienda damna illas vindicaret. Testis est præterea Eusebius. Testis est lib. 9. cap. 7. Lucianus presbyter Antiochenus, qui, Scrutemini, inquit, annales vestros: videbitis tempore Pilati cessasse lucem media die, dum Christus patertur. E

in Apol. 7. tur. Quin & Tertullianus Ethnicos ad eorum li-
 brorum testimonia revocat. Deniq; etjam rationi
 consentaneum est, deliquium hoc fuisse generale,
 ut mors Christi eò redderetur gloriosior, & in te-
 stimonium abominandi facinoris non solum fa-
 ma ipsius mortis apud omnes exterarum natio-
 num homines, quorum ad salutem quoq; hostia il-
 la, agnus scilicet immaculatus & perfectus in Ju-
 dæâ immolabatur, per miraculum increbesceret:
 Sed etjam creatoris funus creaturæ, homines scili-
 cet omnes lugerent & converterentur: id quod e-
 ventus rei declarat. Non enim solus ille centurio,
 Matt. 28. visis his in Judæâ miraculis pronunciavit, Jesum
 verè fuisse Dei filium: sed in Ægypto quoq; Dio-
 nysius Areopagita admirabilem rei portentosa in-
 solentiam perhorrescens, memorabilibus hisce
 verbis exclamasse perhibetur: aut Deus naturæ
 patitur, aut mundi machina dissolvitur. Sunt et-
 jam, qui Athenienses hoc signo motos aram Deo
 Act. 17. ignoto inscriptam erexisse, affirmant. Quin imò
 2. Reg 20 si ut quidam scribunt, miraculum illud de umbræ
 solaris regressione ad Ezechiam de recuperandæ
 sanitatis certitudine erigendum, non in Judæâ so-
 lum, sed etjam in exteris nationibus exhibitum
 2. Paral. 32. perceptumq; fuit: unde & Babylonix regem ad-
 miratione obstupefactum legatos ad Ezechiam le-
 gimus misisse, illum de hoc portento quod super
 terram

terram acciderat, ut percunctarentur; quanto magis istud miraculum non in Judæa solum fieri, sed etiam apud exteros divulgari convēnit? Et ita perspicuum est, hanc Eclipsin fuisse generalem & proinde non naturalem, sed metaphysicam, naturæ scilicet leges superantem

Supereft ultima Eclipsium species, videlicet hypermetaphysica seu typica sive allegorica, quocumque nomine velimus appellare. Quemadmodum enim Sol filij Dei typus est, unde *Psal. 18.* & varijs scripturæ locis cum splendore Solis confertur: Sic *Matth. 17.* Luna refert Ecclesiam. Sed quia temporis concessi, horæ scilicet angustia augustam hujus materiæ amplitudinem non capit, quæ tanta est, ut singularem orationem desideret; qualem etiam à viro doctissimo Domino M. Nathane Chytræo habitam & typis excusam memini: ego igitur velo orationis contracto, finem dicendi facio, invocans I. C. filium Dei unigenitum, qui est Sol justitiæ unicus, non creatus sed essentialis & splendor gloriæ patris æternus, & lux mundi purissima, nullis tenebris mixta, illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum: ut primum instar Solis creati, saluberrimis & Evangelij & Sacramentorum radiis clarissimam lucem veræ agnitionis Dei, veræ justitiæ & vitæ æternæ in mentibus nostris, qui naturâ in tenebris & umbrâ mortis sedemus, accendat, foveat & conservet. Nisi enim ipsius verbum tanquam lucerna, in loco tenebroso luxerit, nunquam in cordibus nostris dies & lucifer orientur, sed perpetuam umbram Solis Eclipsin, non modo dum hic vivimus, in peccatorum umbra, quæ tanta sæpè est, ut ad cælum usque dicatur ascendere, & obstare quò minus beatæ lucis radij cordibus nostris immittantur, sentimus: verum etiam in altera vita, vel morte potius immortalis, infinitis circumfusi tenebris, cum luctu & tremore dentium deplorabimus: ut deinde peccati, mortis, calamitatum & inferorum tenebris depulsis, corda nostra frigida leni & tepida

Psal. 18.
Matth. 17.
Apoc. 1.
Cantic. 6.
Malac. 4.
Colof. 1.
Matth. 4.
Iohan. 18.
1. Joh. 1.
Esa. 9.
Luc. 1.
Psal. 119.
Esa. 8.
2. Pet. 1.
Esa. 9.
Esd. 9.
Matth. 22.
Sapient. 5.
Esd. 9.
Luc. 1.
Esa. 16.
Spiri- Psal. 13,

Matt. 12.

13.

Marc. 13.

Spiritus Sancti aurâ calefaciat, vivificet, erigat, & portentosas
illas Eclipsium significaciones vel avertat, vel minuat, vel ad
ad extremi judicij diem, plurimos jam ante annos & ab ipso
prædictum & à piis desideratum, quàm primum compareat, ne
signa hæc nobis amplius signorum loco habenda, timorem in-
curiant, sed nos omnes omni periculorum metu tenebrarum-
que horrore prorsus exempti, in æternam æternæ
ac beatissimæ vitæ securitatem & sempi-
terna lucis gaudia trans-
feramur.

D I X I.

in Apol. 7. tur. Quin & brorum testi consentaneu ut mors Chr stimonium : ma ipsius m num homin la, agnus sci dæâ immola Sed etjam ci cet omnes li ventus rei d

Matt. 28. visis his in verè fuisse I nyfius Areo solentiam p verbis excl patitur, aut

Act. 17. jam, qui A ignoto inse

2. Reg 20 si ut quidan solaris regr sanitatis ce

2. Paral. 32. lum, sed e perceptum miratione gimus mis

us Ethnicos ad eorum li-
 ocatur. Deniq; etjam rationi
 quum hoc fuisse generale,
 leretur gloriosior, & in te-
 li facinoris non solum fa-
 omnes exterarum natio-
 ad salutem quoq; hostia il-
 culatus & perfectus in Ju-
 miraculum increbesceret:
 us creaturæ, homines scili-
 converterentur: id quod e-
 on enim solus ille centurio,
 aculis pronunciauit, Jesum
 sed in Ægypto quoq; Dio-
 mirabilem rei portentosa in-
 ens, memorabilibus hisce
 habetur: aut Deus naturæ
 china dissolvitur. Sunt et-
 hoc signo motos aram Deo
 xisse, affirmant. Quin imò
 miraculum illud de umbræ
 Ezechiam de recuperandæ
 rigendum, non in Iudæâ so-
 teris nationibus exhibitum
 de & Babylonix regem ad-
 tum legatos ad Ezechiam le-
 e hoc portento quod super
 terram

